

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 150 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po cenu od petit vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Članstvu!

Tovarišicam in tovarišem!

Narodna Prosveta objavlja oklic Izvršnega odbora UJU na članstvo iz vse države za zbirko učiteljstva po vsej državi v prilogi Jugoslovenskega Dijaškega doma v Beogradu.

Ministrstvo prosvete je dovolilo zbirko po vseh šolah v dneh 3.—10. februarja t. l. Vsak učenec naj prispeva po 1 Din za zgradbo skupnega doma vse mladine iz države, kjer bo našla mladina svoje zatočišče, ko pride v našo prestolico v Beograd in kjer bo imela svoj dom tudi centrala naše organizacije, Udruženje Jugosloven. Učiteljstva, udruženje vzgojiteljev te mladine.

Klic naše centrale je klic k preizkušnji naše stanovske discipline in solidarnosti!

Vemo, da smo načelno proti zbirkam v šolah in vemo tudi, da imamo potrebo zidati lastne domove v Ljubljani in Mariboru.

Dosedaj smo zbirali še vedno za druge, za sebe nikoli in tudi mladina je zbirala za druge, za svoj dom še ne.

Tudi za naše domove se bomo obrnili na tovarišice in tovariše po drugih poverjeništvih, zato si ne zaprimo vrat sedaj, ko je treba pokazati voljo skupne discipline in solidarnosti učiteljstva v državi.

Odtegniti se iz kateregakoli razloga tej akciji bi se reklo izbijati samim dno lastni organizaciji. Za pomisleke je čas na drugem mestu in tem resneje bomo lahko govorili o njih, čim v večji meri se bomo lahko sklicevali na discipliniranost in solidarnost ob tej priliki.

Pričakujemo, da bo zbirka za lastno stvar našla več vneme, kakor so to naše doslej zbirke za tuje zadeve in da bo odziv slovenskega učiteljstva časten za poverjeništvo.

Za preizkušnjo stanovske discipline in solidarnosti gre in računamo, da jo častno dokumentira tudi naše poverjeništvo.

Oklic Izvršnega odbora smo priložili današnji številki Tovariša. Nabrane zneske naj odda članstvo svojemu upravitelju ali poverjeniku, ki naj jih odpošlje nato z označbo glavni blagajni našega poverjeništva s položnico ali nakaznico po odbitku stroškov! Nabrane zneske bomo objavili v „Učiteljskem Tovarišu“ in „Narodni Prosveti“.

Za poverjeništvo UJU — Ljubljana

dne 28. januarja 1928.

Andrej Skulj,
poverjenik.

Josip Kobal,
tajnik.

Izvenšolsko delo učiteljstva.

Osamosvojitve učiteljstva pri izvenšolskem delu. — Ureditev sistematičnega izvenšolskega dela po lastnih pogledih in potrebah. — Izvenšolsko delo učiteljstva naj služi samo narodu in stanu.

V smislu delovnega programa, ki ga je sprejela delegacija v Kranju, je naloga organizacije, da enotno usmeri in vodi izvenšolsko delovanje učiteljstva. Navodilo, ki so ga prejela društva, je v skladu s sprejetim programom. Vprašanje izvenšolskega delovanja učiteljstva in njega organizacije potom poverjeništva UJU je pa dalekosežnega pomena, da morajo o njem še prav resno in temeljito razpravljati — enako kakor o deklaraciji — vsa društva in krožki ter sodelovati pri izgradnji obveznih načelnih in podrobnejših smernic za izvenšolsko delovanje.

Okrožnica o smernicah izvenšolskega dela, ki so jo prejela okrajna društva na seji širšega sosveta 2. oktobra 1927 v Ljubljani, predstavlja samo nek osnovo za razpravljanje, da pri obravnavi predmeta ne zgrešimo smeri, končno obliko in vsebino pa bomo določili s skupnim delom. Za zunanje udejstvovanje organizacije ne bodo te smernice nič manjšega pomena kot je bila deklaracija za notranje življenje organizacije in našega stanu.

Brez nadaljnega je jasno, da more organizacija v svojem področju tudi glede izvenšolskega dela učiteljstva programatično zastopati le tako smer in tako načela, ki jih lahko sprejme vsak organiziran član, vsak učitelj, ki se zaveda svojih dolžnosti napram stanu in narodu; enako pa je tudi evidentno, da bi organizacija svojo nalogo le nepopolno vršila, ako ne bi imela dovolj idejne sile, da postane svojim članom tudi pri izvenšolskem delu opora in vodnik. Smatramo, da je ta njena naloga naravnost velikanske važnosti za uveljavljanje učiteljstva v narodu. — Zavedamo pa se pri tem popolnoma, da je delo brez vodilne ideje prazno delo. Vse naše javno delo mora imeti svoj jasen smoter. V načelnih vprašanjih ne poznamo nobenega slepomišljenja in izbegavanja. Brez jasnosti v cilju in enotne volje ni one velike vere, ki prestavlja gore in dela čudeže.

Učiteljstvo se niti malo ne zaveda kake neizmerne sile leže nedvignjene v našem stanu, kako veliko moč bi lahko predstavljalo, ako bi strnjeno sledilo enemu velikemu cilju, ako bi se vsak živo zavedal, da stoji v službi ene velike skupne ideje in skupne naloge. Podsetorile bi se naše sile.

Kaj družji vse resnično narodno čuteče učiteljstvo — to je ono učiteljstvo, ki se čuti za vse svoje delovanje in nehanje odgovorno narodu?

To je zavest dolžnosti, da moramo kot vzgojitelji in kulturni delavci predvsem iskati in uveljavljati ono kar vse pozitivne sile v narodu družji, kar vodi k notranji koncentraciji narodovih sil in ga usposablja za velike zgodovinske njegove naloge. Trdno

verujemo, da so še vedno one ideje globlje, silnejše, ki nas družijo, kot one, ki nas razdvajajo in smatramo kot dolžnost vzgojiteljev, da dajemo tem zato prednost pri svojem delu. To je daleč proč od onega brezbarvnega slogaštva, ki se izogiblje načelnih vprašanj, ker nima poguma dati nanje jasnega odgovora. Kot realni ljudje se dobro zavedamo, da je življenje večni boj in da mu je težnja po diferenciaciji enako imanentna, kot težnja po koncentraciji; trdimo pa, da je nujno potreben v narodu nek činitelj, ki družji k skupnemu delu na drugem torišču, one, ki jih politika loči in razdvaja. Kdo je bolj poklican, da to eminentno nacionalno nalogo vrši kot učitelj? Nikdo mu zato ne brani, da ne bi imel svojega političnega prepričanja in ga udejeval. Toda tudi tu ne sme pozabiti, da rabi narod politične vzgoje in da je ta možna le na etičnih temeljih. Ako gledamo stvari s tega nacionalnega gledišča, potem se nam misel, izražena v okrožnici pov. UJU, ne bo zdela več tako revolucionarna in nemogoča, da namreč lahko vsak učitelj v vsakem kulturnem in gospodarskem društvu sodeluje v gotovem vzgojnem pravcu. Duhovna toleranca, ki jo s tem kaže, je samo znak etično in duhovno visoko stoječega kulturnega človeka.

Smer naše prerojene organizacije gre za tem — to je razvidno iz vseh njenih enunciacij — da najdemo pot do naroda, da jo najdemo na ta način, da se pogledimo v njegovo žitje, da spoznamo njegove življenske razmere, njegov ekonomski položaj in mu dejansko pomagamo v njegovih težavah.

Toda, ali ni bila že prej stalna deviza naše organizacije, da je treba iti med narod in ga kulturno dvigniti?

Razlika med prejšnjo in sedanjo smerjo je v temeljnem pojmovanju vprašanja.

Pribijemo brez nadaljnega sledeča dejstva:

Učiteljstvo ni delalo izjeme od druge inteligence. Vajeno je bilo gledati tudi kulturna in gospodarska vprašanja skozi močna očala strankarsko-političnih ideologij, tudi na tem polju so se duhovi ločili po političnih geslih in kriterijih. Ni se zavedalo, da so še druge sile in druge ideje, ki razgibajo in usmerjajo narodovo življenje. S politično firmo pri izvenšolskem delu si je učiteljstvo dostikrat samo zaprlo pot do mase naroda in ostalo več ali manj osamljeno.

Drugo dejstvo je, da je učiteljstvo svoje sile silno neekonomsko uporabljalo premnogokrat naravnost trosilo pri delu, ki je bilo brez vsake globlje vzgojne ali kulturne vrednosti. Znano je, da trška in malomestna in-

teligenca smatra naravnost kot dolžnost učiteljevo, da jo po raznih društvi zabava. Koliko sil se potroši s prirejanjem raznih veselice, ki z vzgojnega stališča več kvirajo kot koristijo. Naroda tudi pri takih prireditvah navadno blizu ni. Zato pa smo puščali obširna polja najnujnejšega in najvažnejšega kulturnega in gospodarskega dela popolnoma neobdelana. Dosti je bilo tudi učiteljstva, ki je stalo pri vsakem delu ravno zaradi tega ob strani.

Gotovo so bili tudi povsod in vedno posamezni učitelji, ki so si s svojim pozitivnim delom pridobili velik ugled in vpliv med narodom, značilno pa je, da so bili to predvsem oni, ki so se udeleževali na gospodarskem področju kot sadjarji, vrtnarji, zadrugarji, kot praktični svetovalci narodu. Pravilni sklep si lahko iz tega napravi vsak sam.

Nova smer zahteva od nas, da predvsem preobrazimo sebe in se tudi za izvenšolsko delo usposobimo pravič s študijem in spoznavanjem onih zgodovinskih in socialnih činiteljev in sil, ki so gibal vsega razvoja, (temu mora služiti družboslovni študij po samoizobraževalnih krožkih), drugi s poglobljajanjem v življenje naroda, študijem folklorne proučevanjem ekonomskih, socialnih, higienskih njegovih razmer in tretji s strokovno izobrazbo, ki nas usposablja, da mu v gospodarskem oziru lahko praktično pomagamo in svetujemo, zlasti še v zadrugištvu.

Naloga organizacije je, da v tem pravcu organizira pripravo in izobrazbo učiteljstva za delo med narodom.

Doslej je nova smer največ povdarjala potrebo, da se približamo in pomagamo kmetkemu narodu ter se zavestno postavimo v službo njegovih kulturnih in gospodarskih teženj. Govorili smo predvsem o kmetkemu narodu ne radi tega, ker morda smatramo delo med drugimi stanovi kot nevažno, ampak zato, ker je pač masa našega naroda kmetka, najbolj sama sebi prepuščena in smo tu največ zamudili in zagrešili. S tem ni rečeno, da hočemo izvenšolsko delo organizirati samo na deželi med kmetkim življenjem, težišče pa moramo polagati na to delo.

Kakor že osnovna in nadaljevalna šola na kmetih, tako mora tudi izvenšolsko delo služiti dvigu gospodarske produkcije in vzgoji k samopomoči in kolektivnemu delu. Nič ne pomagajo vse deklaracije o ljubezni do domače grude, ako naš kmet vsled neracionalnega gospodarstva, silne konkurence in odvisnosti od prekupcev in tuje kapitala propada. Moderno gospodarstvo brez obzira posega v njegovo življenje in ga upropašča. Vsa vzgoja kmetске mladine mora biti usmerjena v tem pravcu, da bo raz-

umevala pomen solidarnosti in kolektivne samopomoči. Stara slovanska vas je predstavljala kulturno in gospodarsko zajednico (občestvo). Zemlja je bila skupna last, skupno delo, skupne skrbi, skupno veselje je družilo vaško prebivalstvo. Tako je nastala neka skupna miselnost, skupen etos. Na gospodarski osnovi se je razvila nekaka kulturna zajednica.

Z naravnim gospodarstvom, ki se je moralo umakniti denarnemu, je propadlo tudi kmetko občestvo. Iz ene odvisnosti je prišel kmet v drugo. Tuj kapital ga je zaslužil. Začel se je tudi razkroj kulturne zajednice. Ako hočemo ohraniti, kar je v kmetki kulturi zdravega, ako hočemo, da beseda o kmetkemu etosu ne postane fraza, moramo kmetki stan rešiti gospodarske propasti. Le na zadrugišni osnovi je to mogoče. Kar je bila nekdanja skupna zemljiška last, mora danes postati zadruga. Tako se bo na osnovi nove gospodarske zajednice lahko zopet razvila na naši vasi, v naši kmetki občini prava kmetka kulturna zajednica.

Kar je naš kmetki narod iz sebe ustvaril trajnega in pristnega v domači umetnosti, obrti, običajih in šegah, bomo potem ne govali in skušali ohraniti. Revidirali bomo svoje nazore o tem, kar imenujemo napredek, progres. Brez gospodarske osamosvojitve našega kmeta pa je tudi vse vzgojno delo za ohranitev in poglobitev kmetškega etosa brezuspešno.

Zato je v okrožnici pov. UJU tudi povdarjena prednost gospodarskega dela pred drugim. Važno pa je tudi vzgojno delo na naši mladini, ki vzgaja v njej one vrline in sposobnosti, da bo razumela in z uspehom vršila svoje naloge v vaški zajednici.

Tu ima torej učiteljstvo široko vsem skupno polje hvalečnega udejstvovanja izvenšolskega dela, zlasti v področju kmetijske nadaljevalnega in gospodinjkega šolstva, drugo kot specialnih nalog učiteljce.

Na skupščini v Celju leta 1926. smo zarezali močne plodne brazde v naše skupne stanovske pravce in ustvarili bazo za skupno stanovsko delo; na skupščini v Kranju leta 1927. smo zarezali močne plodne brazde v naše skupne organizacijske pravce; reformo društev, krožkov, tiska, samoizobraževalnega dela, ter v skupne pravce šolstva: šolsko upravno reformo, reformo delovne šole, pravo za kmetko delovno šolo, kmetijsko nadaljevalno šolstvo ter gospodinjstvo: nadaljevalno šolstvo in tečajer; za prihodnjo pokrajinsko skupščino pripravimo tla v zmislu okrožnice pri vseh sreskih društvi UJU in v krožkih da zarezemo močne plodne brazde v skupno sistematično izvenšolsko delo učiteljstva.

Državno uradništvo za svoje pravice in zvišanje prejemkov.

Seja Činovniškega Saveza v Beogradu. — Priprave za sejo v Ljubljani in Zagrebu. — Predlog za osnove sindikalne organizacije državnih uslužbencev. — Solidarnost z železničarji. — Zahteve Činovniškega Saveza.

Zveza državnih nameščencev za Slovenijo je sklicala dne 24. januarja sejo, na kateri je od 8. ure do polnoči razpravljala o položaju in predlogih, ki jih bo stavila na plenarni seji Čin. Saveza v Beogradu. Vse strokovne organizacije so se zedinile glede zahtev, ki jih stavijo Savezu. Delegati Zveze so odpotovali dne 26. januarja v Beograd.

Iz Zagreba je došel v Beograd delegat prof. Jiroušek, ki bo stopil v imenu državnih uradnikov in ročnih delavcev Hrvatske v stik z glavnim Savezom državnih uradnikov. Državno uradništvo na Hrvatskem je sploh pokazalo mnogo agilnosti v obrambi svojih pravic. Vršilo se je več konferenc, na katerih je 39 organizacij državnih uradnikov izjavilo, da se brezpogojno solidarizirajo z vsako akcijo, ki gre za tem, da se prepreči vsak napad na interese državnega uradništva.

Istočasno so zborovali v Zagrebu delegati Udruženja jugoslovenskih železničarjev in brodarjev. Te konference so se udeležili tudi delegati vseh uradniških in delavskih organizacij, ki so izjavili, da so solidarni v borbi proti gospodarskemu uničevanju državnega uradništva.

V debato so posegli zastopniki vseh uradniških organizacij, ki so v imenu svojih organizacij izjavili, da odobravajo vsako akcijo za zboljšanje obupnega položaja državnih uradnikov. Končno je bil izvoljen ožji akcijski odbor, v katerem so zastopani Savez javnih nameščencev, Udruženje železničarjev, Savez poštarjev, sekcija manualnih delavcev in Udruženje jugoslovenskih železničarjev in brodarjev. Akcijski odbor bo imel redne seje.

Dne 28. januarja t. l. se je vršila plenarna seja glavnega uradniškega Saveza v Beogradu. Seje so se udeležili delegatje iz cele države.

Uvodoma je podal predsednik dr. Jovanović obširno poročilo o delu centralne uprave ter povdarjal, da je splošni in finančni položaj v državi tako slab, da se je vsa akcija uradniškega Saveza morala omejiti samo na obrambo tega, kar že imamo. Proračun je sestavljen s tendenco redukcij in je to načelo v polnem obsegu prodrlo. Obširno je poročal o izplačilu uradniških razlik ter povdarjal, da se bo morala šele v bodoče usmeriti akcija Saveza za izboljšanje materialnega položaja državnih nameščencev. Končno je povdarjal potrebo, da stopi jugoslovanski uradniški Savez v mednarodni uradniški Savez, ker parekujejo to ne samo stanovski, marveč tudi nacionalni interesi.

Zveza državnih nameščencev za Slovenijo sta zastopala gg. Paternoster in Stegenšek. Med drugimi je bil stavljen predlog o osnove sindikalne organizacije državnih uslužbencev. Zanj se je zlasti zavzemal delegat zagrebških državnih uslužbencev Jiroušek. Slovenski delegat g. Paternoster je govoril o ukrepih proti nameri vlade, znižati uradniške draginske doklade ter je prečital tozadevno resolucijo državnih uslužbencev v Sloveniji.

Delegat g. Stegenšek je poročal o stališču državnih nameščencev v Sloveniji, da za nobeno ceno ne odstopijo od svojih zahtev in ne dovolijo zmanjšanja draginskih doklad. Opozarjal je na veliko razliko, ki ob-

V ponedeljek 6. febr. 1928 ob 8. uri zvečer je v Ljubljani koncert pevskega zbora učiteljstva UJU v Unionski dvorani.